

Hrvatske varijante legende o Čehu, Lehu i Mehu

Kristina Repar

КРИСТИНА РЕПАР

Društvo prijatelja glagoljice, Zagreb

ДРУШТВО ПРИЈАТЕЛЈА ГЛАГОЛЈИЦЕ, ЗАГРЕБ

<http://www.croatianhistory.net/glagoljica/dpg.html>

Uvod

- priča o Čehu, Lehu i Mehu jedna je od legendi koja tematizira povijest grada Krapine te pojedinih slavenskih naroda
- govori o trojici braće koja su zbog sukoba s neprijateljima napustila rodni kraj te utemeljila Češku, Poljsku i Rusiju
- postala je dio urbanih legendi Krapine i vrelo za proučavanje povijesti Slavena
- svjedoči o hrvatsko-češkim vezama tijekom povijesti

Sličnost s legendom o dolasku Hrvata

- legenda govori o nastanku Češke, Poljske i Rusije
- nadovezuje se na legendu o dolasku Hrvata, koja govori o tome kako su Hrvati na ovaj prostor došli pod vodstvom petero braće- Kluka, Lobela, Muhla, Kosijenca i Hrvata te dviju sestara – Tuge i Buge
- tu su legendu ovjekovječili slikari: Josip Franjo Mücke, Ferdo Quiquerez i Oton Iveković

Ljudevit Gaj (1809.-1872.)

- djelo ***Dvorci kraj Krapine*** – legenda o Čehu, Lehu i Mehu

- vođa hrvatskoga narodnoga preporoda, pisac *Kratke osnove horvatsko-slavenskoga pravopisanja*
- autor budnice *Još Hrvatska ni propala*
- pobornik panslavizma
- pokrenuo *Novine horvatske*

Stjepan Ortner (1869.-1935.)

- 1899. djelo ***Povjest gradine i trgovišta Krapine***

- donosi legendu o Čehu, Lehu i Mehu: *Na tri ova briega što se nad Krapinom dižu, tri grada bijahu. Na brdu, ponad franjevačke crkve, bijaše grad imenom Psar, a tu nad gospodskom vodenicom na briegu Šabcu, bijaše grad istoga imena, Šabac. U tri ova grada tri brata, po imenu Čeh, Leh i Meh, negda vladahu. Ova braća bijahu kraljevske krvi našega naroda, te imahu sestru, koja se Vilina zvala [Ortner, 1899, str 17].*

Vinko Pribojević (?-1532.)

- ***O podrijetlu i događajima (slavi) Slavena – 1532.***
- prvi među Slavene uvodi legendu o Čehu, Lehu i Rusu koji su podrijetlom iz Dalmacije, odnosno Ilirika, ali su nakon unutarnjih sukoba protjerani iz domovine
- *...braća Čeh, Leh i Rus, protjerani iz Dalmacije zbog unutrašnjih ratova, bijahu praoci Čeha, Poljaka i Rusa ili, točnije, ta tri brata dokopaše se vlasti nad tim narodima i nazvaše ih svojim imenom. Tako su po Čehu nazvani njihovim jezikom Česi, koje nazivamo „Bohemi“, po Lehu Lesi, koji su sada Poljaci, a po Rusu Rusi, koji se zovu i Moskoviti [Pribojević, 1997, str 144]*

Kristina Repar, prof., Društvo prijatelja glagoljice, Zagreb

Mavro Orbini (pol.16.st.-1611.)

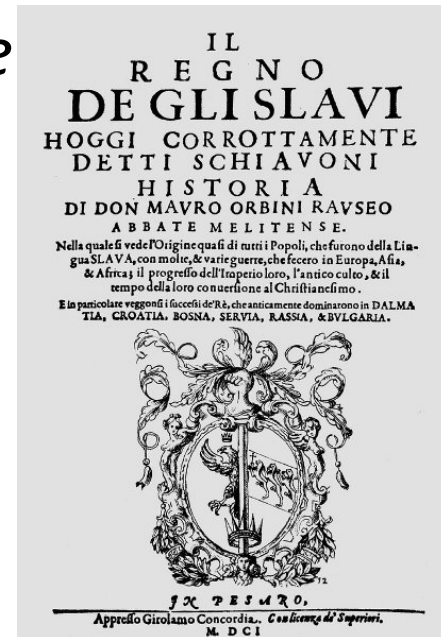

- djelo *Kraljevstvo Slavena, 1601.*

Hrvat Čeh bio je plemenita osoba i bio je kod svojih veoma cijenjen; slučajno ili namjerno ubio je jednoga od svojih i to uglednu osobu.

Optužen i suđen zbog toga, on se nije htio drukčije pojaviti na sudu, pa ga njegovi protivnici nisu prestajali zbog toga progoniti iz danau dan.

Stoga se veći dio Hrvatske podigao na oružje radi obrane i zaštite svojih zakona protiv oglušitelja Čeha [Tenšek, 2005, str 8].

Juraj Rattkay (1612.-1666)

- djelo ***Spomen na kraljeve i banove Kraljevstva Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, 1652***

Stolicom Zagorja bila je tvrđava Krapina s trgovištem, rodno mjesto braće Čeha, Leha i Meha, moćnih ljudi u kraljevstvu (...)

- (...) onaj od njih prvi zauzeo je onaj dio zemlje koji se sada zove Bohemia, ovaj pak Poljsku. Zatim su htjeli da kraljevi i narodi po njima samima budu prozvani; po Čehu Česi ili Bohemi, a po Lehu Lengeli ili Poljaci...

[Tenšek. 2005, str30].

Ivan Kukuljević Sakcinski (1816.-1889.)

1851. godine objavio knjigu **Vile** u kojoj donosi tekst o Vilinoj jami: *Kod Krapine ima iza Strahinske gore, ispod starinskoga židovskoga grada, spilja koju puk Vlinskom jamom zove. Tu su nekad stanovale vile. K ovim vilama uteče se po narodnoj bajci neka Vulina, tobože sestra Čeha i Leha, kad suju ova dva brata stala proganjati zato, što ih je bila izdala rimskomu poglavaru i ljubavniku svomu, a neprijatelju braće i naroda. [Tenšek, 2005., str.81].*

Kristina Repar, prof., Društvo prijatelja glagoljice, Zagreb

Zaključci

- legenda o Čehu, Lehu i Mehu, utemeljiteljima slavenskih naroda oduvijek je plijenila pažnju brojnih povjesničara, etnologa i književnika, a interes za nju niti danas ne jenjava
- braći su posvećeni brojni reci i likovni prikazi, a s jednakim ih ponosom baštine Hrvati, Česi, Poljaci i Rusi
- svjedok su povezanosti slavenskih naroda

Kristina Repar, prof., Društvo prijatelja glagoljice, Zagreb

Literatura i izvori

1. Đurić, Tomislav: *Legende puka hrvatskoga 1*, Izdavačka kuća Meridijani, 2007.
2. Lastrić, Ksenija, Stulli-Bošković Maja: *Vsakojačka pripovedanja od Krapine iz vust starih ljudi pobrana i Pripovesti narodne*, Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, Vol.2 No.1 Ožujak 1964., dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id=clanak_jezik=54768
3. Ortner, Stjepan: *Povjest gradine i trgovišta Krapine*, Tisak F. Bogovića u Zagrebu, Zagreb, 1899., dostupno na:
<https://ia800208.us.archive.org/24/items/povjestgradinei02ortngoog/povjestgradinei02ortngoog.pdf>
4. Pribojević, Vinko: *O podrijetlu i slavi Slavena*, Golden marketing- Narodne novine, Zagreb, 1997.
5. Tenšek, Marijan: *Krapina i priče o Čehu, Lehu i Mehu*, Elektronika- Nakladnik, Krapina, 2005.
6. Vrančić, Faust: *Dictinoarium quinque nobilissimarum Europae linguarum latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae*, Venecija, 1595., dostupno na:
<http://dk.nsk.hr/stara%5Fknjiga/NSK%5FSK%5FID09/>

Kristina Repar, prof., Društvo prijatelja glagoljice, Zagreb